

Driemaandelijks tijdschrift voor de studie
van natuur en heemkunde

jaargang 47 nummer 1 - 2024
Heemklank is een uitgave van de
Vereniging van Natuurvrienden Susteren

Inhoud

Weurdje van de redaksie	2
Vreujaor – Piet Zits	3
Van de Vereniging.....	5
Maondig 29 januari: Lékker is mer eine vinger lank.....	5
Maondig 11 mieert: foto-avond	5
Het restant jaarprogramma 2024	5
Jaarvergadering in het MFC (Hermeniezaal)	6
Wandeling Wyck-Maastricht onder leiding van Chrit Peeters	6
Donderdag 13 juni: een wandeling.....	6
Uit de bestuursvergaderingen	6
Consumptieprijzen / meehelpen	6
Gemeente weet het beter: Louersveld.....	7
Monument de Wissel	7
Website	7
Maand van de geschiedenis – medewerkers gezicht	7
Vastelaovesoptoch 2024.....	8
Klimaatverandering op Russische toendra bedreigt Kanoeten – Jan Smeets	10
Zösterse leedjes – Evert Zits.....	15
Dae 't breid haet lieët 't breid hange: De rok – Annie Schreuders-Derks	20
't Hout – Wil Schulpen.....	22
Holtum – Wil Schulpen	27
Zwart water in de bekendelta van Susteren-Wil Filott	32
Effe Raoje deil 34 –Annie Schreuders-Derks.....	46
Puzzel 2	47
Aw foto's.....	48
Programma 2024	52
De oplossing van Effe Raoje.	52
Oplossing van puzzel 2:.....	52
Colofon	52

WEURDJE VAN DE REDAKSIE

't Raegent! 't Raegent alweer! 't Raegent nog ummer...! Wae haet dao neet euver gekald en geklaag. Es weer trök kieke den höbbe de waerluuj veur ós beraekend det weer 't aafgeloupe hawf jaor mer leefs zestig procent raegen tevööl höbbe gehad, in vergeliek mit 't zoagenaamde langjäörige gemiddelde.

't Zal waal langzaam jederein dudelik zeen: 't klimaat verangert! Weer zólle ós d'r mit aaf mótte vénje det de wëntjers naat en zónger elfsjtedetoch zólle zeen en de zomers wermer. (eigelik gein besjzwaor).

Waat ós programma aangeit: Den aaftrap van 2024 is al gedaon. Annie haet ós aan de handj van de laevesloup en de fieësdag in de jaorcyclus oet de deuk gedaon det lekker eine vinger lank is.

Ouch höbber weer eine foto-avond gehad. Wae, wo en waat is det? Ein gezellig samezeen mit vööl herkenning van luuj en plaatse in Zöstere oet vreuger jaore.

Es ieëste sjtuit noe de jaorvergadering veur de deur. Bie deze Heemklank vèndj geer al de oetneuëdiging, de agenda en ein toelichting.

Nao de pauze is eine kwis. In de veróngersjtèlling det alle luuj in Zöstere minstens HBS gehad höbbe woor det ein fluitje van eine cent volges Annie. Weer vónje 't bès lestig. Noe haet ze belaoef ein en anger get gemekkelikker te make.

Chrit, dae de in Mesjtreech bekans jedere sjtein haet ómgedreijd, haet weer ein verrassjing in petto. Hae nump ós noe mit nao Wieck. Geer zeet oetgeneuëdig!

Es geer den aevegood nog get tied euver höb, kónt geer uch missjiens èns bedènke get leuks bènne de vereiniging te doon. Weer kónne dao ummer èns euver kalle.

Nog vööl laesplezeer.

contributie

Oh jao, den nog get: ein groat deil van de leje höbbe de contributie al betaald. Mer 't geuf – es weer de penningmeister moge geluive – nog ein groat aantal die det vergaete zeen. Es geer gaot euversjrieve, kiek effe of det geer neet al in december 't veurig jaor betaald höb.

Vreujaor

Nao al de witheid van de wèntjer
zeen ich opnuuj 't graas, de gróndj,
es hieël gooj vrunj van lang geleje,
es weurd oet gans vertroewde móndj.

De knup van de buim die sjtraolend blinke,
ze braeke waelig oet de tek,
ze sjtaon es ich zoaget op sjprènge,
ich veul mich lich en 'n bietje gek.

Ich haol deep aom en veul mich wasse,
ich aosem oet mit depe zuch,
den sjrieëf ich det de roete rinkle
en jaag de wèntjer op de vluch.

1987 Piet Zits

Klimaatverandering op Russische toendra bedreigt Kanoeten

Jan Smeets

Kanoet *Calidris canutus*

Voorkomen

In Nederland komen twee ondersoorten van de Kanoet voor. De *Calidris canutus* die in Noord-Siberië broedt op het Russische schiereiland Taimyr en overwintert in Mauritanië in West-Afrika op de Banc d'Arguin én de *Calidris islandica* die in Groenland en Arctisch Canada broedt en overwintert in West-Europa.

In voor- en najaar verblijven beide steltlopersoorten in de Waddenzee en de Zeeuwse Zoute Delta.

Hoewel de Kanoet sterk gebonden is aan zoute milieus, komen in Limburg op doortrek vooral langs de Maas kleine aantallen voor. Uitzonderlijk is de waarneming op 7-5-2021 in het kalkmoeras IJzerenbos.

**Kanoet *Calidris canutus*, ruiend naar broedkleed.
Kalkmoeras IJzerenbos, 7-5-2021: Foto: Hub Corten**

Gevolgen van klimaatverandering in de leefgebieden van de Kanoet

Broedgebied

Door opwarming van de aarde smelt de sneeuw op het Russische schiereiland Taimyr vanaf 1980, begin van de metingen, één maand vroeger. Een veranderingssnelheid van ongeveer één dag per jaar. De opwarming in dit gebied is drie keer sneller dan elders op aarde. De insecten, met name langpootmuggen, kevers en muggen, het hoofdvoedsel voor de kanoetenkuikens, hebben zich aan de vroegere datum aangepast en komen vroeger boven de grond. Kanoetenouders hebben zich niét of onvoldoende aan de vervroegde insectenpiek aangepast en komen niét op tijd aan om van de voedselpiek optimaal te profiteren.

Dae 't breid haet lieët 't breid hange: De rok

Annie Schreuders-Derks

Went weer 't euver eine rok hōbbe, dēnke weer medein aan ein vrouwelik óngerdeil van de kleijaasj. 't Is ein kegelvōrmig gedeilte van ein kleid dat óm de taille wurt gedrage en ein deil van de bein bedēk. In taegesjtèlling tot ein bóks, haet eine rok gein piepe. De lēngde van eine rok kan hieël erg versjillend zeen. Lange rōk komme bekans tot aan de grōndj, wiel ein minirok mer jus de betskes bedēk en ein sjtōkske van de baovebein. 't Geuf sumpele rōkskes die gedrappeerd zeen oet mer éin sjtōk materiaal. Mer dōks hōbbe de rōk allerlei ploaje, sjtōkskes anger sjtóf, knuip, ritse en nāōdjjes.

Eine rok kan men make van vāōl versjeije sjtōffe: wōl, ketoen, zie en gans hot is allewiele denim. Eine rok mit ein humme d'r aan vas is geine rok mieë, det neume weer ein kleid...

Óm aan de wisselende moade geheuër te gaeve verangert de rok nog al èns.

In de 18e ieëuw droog men paniers, ein gevlōchte kōsse vol sjtreuë op jedere hāōp. Det sjtóng zoa wied oet det men van wiedaaf zou kōnne dēnke det de draegster op twieë azelkes leek te zitte. Rōndj 1850 droge Europese sjieke dames rōk mit eine doorsjnee van waal drie maeter. "Dae 't breid haet, lieët 't breid hange". De rok sjtóng den sjtief van iezerdraad, det neumde men eine crinoline. Die kavake wōrte mit baliene en houtere reipe versjtevig.

Efkes later in de zelfde ieëuw, wōrt de rok get klinder mer aan de achterkantj veurzeen van eine "queue de paris": eine sjtaart. Det bereikde men door ein kōsse op de batse te bēnje wodoor ein waal zieër bezunjere vorm van anatomie óntsjtóng.

Daonao koom Paul Poiret in 1910 mit de sjtrōmpelrok. Eine lange ènge rok. Dao koos men allein mer ganse kleine peskes mit make. Zoa èng det vrouwlujj eine bandj óm de ènkele droge óm insjeure te veurkōmme.

De kaokerrok koom mit Dior in 1940. Hieël glaad en sensueel. Ouch dao koos men zich neet good in bewaage, al woor hae net euver de kneen. Veurdeil woor det in de oorlog hie minder sjtóf veur neuëdig woor. De kaokerrok is lang eine hit gebleve. Veural bie mantjelpekskes.

Mer medein nao de oorlog koom Dior mit 't taegeneuvergesjtēlde: de new look. De wieje cirkelrok mit petty coat. 't Ging ós weer get baeter: "Dae 't breid haet lieët 't breid hange".

Mer noe gans get anges: De manslujjrok.

Aafbeeldinge oet de prehistorie en oet Romeinse tied laote ós manslujj zeen die eine lēnje dook drage. Allewiele zou men det es rok besjrieve.

In de loup van de tied is 't drage van eine manslujjrok neet mieë gebroekelik. In de tied van de Romeine en de Grieke wōrt 't drage van ein bóks es barbaars gezeen.

In Fiji, Myanmar en Bhutan drage manslujj rōk. In Griekelandj is 't zelfs, geplisseerd, kort en wied oetsjaond ein óngerdeil van 't militaire uniform.

Mer nurges haet de manslujjrok ein grōtere culturele beteikenis es in Schotland. Es rok veur de man haet de kilt 't euverlaef. De traditie van de kilt geit al trōk tot de 16e ieëuw. In de barre Highlands, besjermde sjeldaote zich mit ein lank sjtōk wōlle sjtóf. Det wōrt mit eine reem op zien plaats gehawte. Sjnachs koos men det es daeke

gebroeke. Pas in de 18e ieëuw koom de kilt op knielèngde. Men vónj det groat sjtök sjtof lestig, in ein gevech wórt det aafgegoajd en later weer opgezóch. Men haet 't verangert zoadet hae ouch good te drage is bie 't werk. Typisch is de tartan. Geroeterde wölle sjtóf. Wo de kilt van wurte gemaak. 't Sjient det waefpatroan al 3500 jaor véúr Ch. geleje gevónje is in China.

In gans wes Europa droge klein jungskes tot in 't begin van de 20e ieëuw rökskes. Pas mit ein jaor of zès kreges ze de böks aan.

De moadeóntwerpers Jean-Paul Gaultier en Yohji Yamamoto höbbe nog meujte gedaon óm de mansluujrok weer in de moade te lancere mer det is gein blievend succes gewore.

In Zuidoas Azië zeen de sarong en angere óm de heupe gebónje sjtöffe nog traditioneel veur mansluuj en vrouwluj. Mer men zuut ouch dao wie langer wie mieë sjpijkerbókse. In de sjtad zuut men zelje nog mansluuj in sarong.

Mer toch...in de Fetish- Gothic- en Cyber- scene zuut men de lètste jaore dökker mansluuj in, veural lange, rök. Wiel men in de Punk-scene mieë de kilt zuut. Allewiele zeen die meistes van natuurlik materiaal gemaak: katoen, laer, rubber. Of synthetisch: lak en nylon. Soms in kleuër, mer meistes zjwart. Verseringe zeen populair: reemkes, knuipkes, gespkjes, rubber, buskes, bondage-straps, klittebandj, ritse, hääkskes en uigskes, kèttinge, knipsjponge enz...

Den geuf 't ouch nog de apron. Det is ein veur en ein achterpandj in de taille bieeinghawte mit eine reem of klittebandj. Hie zou men dus ein bóks ónger mótte drage, met det is lang neet ummer 't geval(!)

Woveur mansluuj veur eine rok keuze is veural perseuënlik. Det sjtuit gans los van homofilie of travestie.

Rokkostuum

In de 19^e ieëuw óntsjtóng oet de gekleijde jas 't rokkostuum, ein kostuum mit sjuins wegloupende veurpanjer en twieë lange panjer op de rögk die tot in de kneen reike: de "billettikker". 't Rokkostuum is 't sjiekste waat eine man kan drage.

Es men geach wurte in "rok" "te versjiene, sjtuit op ein oetneuëdiging veur ein deftig fieës: "cravate blanche/white tie" of "décorations" vermeldj.

Dit, eigelik komische, kostuum haet mit mansluuj- of vrouwlujkleijer oet de awdheid niks te make en wurte kortweg " **rok**" geneump. Mer zoa sumpel es 't klink is 't neet, dao zeen väärl regelkes aan verbónje. Ein rokkostuum dreug men noajt véúr hawf zès nao de middig! Ein wit gesjtief humme mit ves (rokwit) Eine zjwarte sjtrik is b.v. ein doadzunj. Det beheuërt eine witte, zelfgesjtrikte gesjtiefde sjtrik te zeen. Ein zjwarte pantalon mit döbbele vies aan de ziekantj. De piepe van de bóks moge in gein geval ómgesjlage zeen. Zjwarte oxfords: laksjoon, "opera pumps". Gein oer óm de pols, heugstes ein oer aan ein gouwe kètting. Regel is: "Gezelligheid kent geen tijd." Wat waal moog is ein witte boutonniere. Det is ein witte bloom op de lènkse revers mit 't sjteelke ómlieëg. Parelmoere knuipkes: "studs". Gesjtiefde, losse, opsjtaonde kraag(vadermoordenaar), cape of mantjel, witte sjaal, hoage hood, galasjtek, manchëtte mit knuip, enz enz...

Kleijer is ein óngerdeel van ós cultuur.

Kleijer is kieksjport.

Dae 't breid haet lieët 't breid hange.

Holtum

Wil Schulpen

Het kerspel en het rechtsgebied van Holtum

Tot de parochie van Holtum, onder het patronaat van Sint Maerte (Martinus), behoorde hetzelfde gebied als het rechtsgebied dat hoorde onder de *dingstoel* van Holtum. Naast de woonkern Holtum behoorde hier ook Klein Holtum toe. In een lijst van kerken uit het begin van veertiende eeuw, maar later opgeschreven wordt de kerk al vermeld. De stichting van de eerste kerk te Holtum zal niet veel later zijn geweest dan de ontginningen, dus elfde / twaalfde eeuws.

Men vermoedt dat het oudste kerkje van Holtum ongeveer twaalf meter lang en 6 meter breed is geweest¹. Een zaalkerkje, ongeveer ter grootte en vorm van het oudste, zevende eeuws zaalkerkje van de vrouwenabdij van Susteren. Dit laatste omvatte het huidig priesterkoor met absis en de viering van de Amelbergakerk. Een (latere?) kerk te Holtum heeft een toren welke dateert uit de dertiende eeuw² de tijd dat de romanogotische bouwstijl in onze streek gebruikt werd, zoals bij de kerk van Nieuwstadt en de munsterkerk van Roermond. Een inscriptie in de toren, in de negentiende eeuw vastgelegd door Jos Habets noemt echter 1418 als bouwjaar. Wij houden het voorlopig op de kunsthistorische datering. Naast de inscriptie zijn nog enkele middeleeuwse objecten verloren gegaan: een doopvont van rond 1200 en een Mariaklok uit 1313. Aangezien zeker de klok, maar ook de doopvont niet oorspronkelijk aan de kerk van Holtum toebehoord hoeft te zijn, kan men hieruit moeilijk conclusies trekken. Ook aan de datering wordt getwijfeld.

Toch geven de gegevens aanleiding tot een zienswijze dat de kerk van Holtum al in de dertiende eeuw vorm gekregen heeft en rond 1300 een (klokken)toren ge- of verbouwd is.

De bouw en onderhoud van een toren was een zaak van de plaatselijke gemeenschap. Kennelijk, gezien twee aangetroffen wapens bij de inscriptie, heeft de leenheer Willem van Arkel en zijn leenman Dirk(?) Voss van Holtum in 1418 een (her)bouw bekostigd voor de gemeenschap van Holtum

Huis Holtum

De door grachten omgeven versterkte hoeve Holtum, wordt ook wel aangeduid met de term kasteel. Dit Huis wordt in later tijden op een bijzondere manier ‘behandeld’. Het valt in een categorie met ook het kasteel van Born. Dit kunnen we opmaken uit aantekeningen van rond 1700³ van de leenschrijver van de adellijke goederen in het gebied van het ambt Born: Het Huis Born (kasteel) met zijn toebehoren behoort aan de familie Drimborn en het Huis Holtumb (hoeve, hof, kasteel) met zijn toebehoren behoort de familie van Westrum worden gezien als *vrije adellijke goederen*

¹ Drs. A.M.P.P. Janssen, H.G.J. Wagemans, W.F. Th. E. M. Willems, *Sint-Martinus ter ere, het kerkelijk verleden van Holtum*, 1987, pag. 83

² Boek Holtum, pag. 83. Jos Habets vermeldt eind negentiende eeuw dat volgens een mededeling aangetroffen in de toren, dat deze in 1418 aangebouwd was. Nog een Romaans bouwwerk begin vijftiende eeuw?

³ D.J.J. Lauwers, de mankamer van Born, beheer en administratie van leengoederen in de Gulikse tijd, 1992, in: monografieën uit het land van Sittard, pg 39,44

waarvoor de eigenaren van die huizen als zo verlangd wordt, met paard en harnas aantreden moeten. Deze lenen worden niet bij de mankamer van Born ontvangen, waarom dit ook niet in de Bornse leenboeken te vinden is. Het Huize Holtum moest evenals het kasteel van Born verheven worden bij de kanselarij te Düsseldorf.

Het ligt voor de hand dat deze versterkte hoeve in de volle middeleeuwen van vergelijkbare vorm is geweest als de kernhoeves van Limbricht, Sittard, Dieteren etc. Het zal ook wel een eerste soort verdedigbaar kasteel geweest zijn met een donjon op een verhoging of goed verdedigbare plek en in de buurt een hoeve. Dit type werd in onze streken *berg* genoemd, vergelijk Op de Berg (Sittard), Bollenberg (Echt) en Koppelberg (Dieteren).

De donjon van Holtum zal in dat geval in de buurt van de hoeve gelegen hebben. Het gebied waarin de hoeve ligt werd rond 1800-1850 *Den Boomgaard* genoemd. In die tijden waren de landerijen ten zuiden van de hoeve boomgaarden. Wellicht dat de benaming *berg* in dit gebied nog opduikt, ter onderbouwing van de zienswijze.

Op basis van de gelijke behandeling met het kasteel van Born kan men vermoeden dat Huize Holtum oorspronkelijke eenzelfde functie had binnen de eigen heerlijkheid als het kasteel van Born. Uiteraard heeft Born een andere ontwikkeling doorgemaakt dan Holtum.

De oudste bewoner is, zoals we reeds zagen, bekend uit het midden van veertiende eeuw en dan is dit wellicht een leenman van Reinoud van Valkenburg. Of de familie Vos in die tijden nog verregaande heerlijke rechten bezat is niet echt waarschijnlijk. De familie Vos zal in die veertiende eeuw wel eigenaar zijn geweest, maar had mogelijk geen rechten meer op de heerlijkheid Holtum. Hoe de rechten op Holtum

Zwart water in de bekendelta van Susteren

Wil Filott

Inleiding

In De Heemklank, jaargang 43, nummer 3-2020, pag. 24 e.v. is een artikel van Evert Zits opgenomen getiteld "Rode Beek werd Zwarte Beek". Hij schrijft daarin:

"De mijnen produceerden niet alleen steenkool maar ook grote hoeveelheden vuil zwart water door de kolenwasserijen. Voor de afvoer hiervan ging men gebruik maken van bestaande beken. Ook de Roode Beek kwam hiervoor in aanmerking! In kort tijdsbestek veranderde de schitterende beek in een vuile zwarte waterloop. Het betekende een ingrijpende en schadelijke aanslag op natuur en landschap. Helaas moesten in die tijd milieuactivisten nog uitgevonden worden".

Dat artikel deed me denken aan mijn jeugd. Geboren en opgegroeid in Baakhoven kende ik in mijn jonge jaren een drietal beken in de nabije omgeving: de Geleenbeek, waar Baakhoven aan grenst, de Vloedgraaf op de weg naar Susteren en de Rode Beek richting Dieteren. De beken waren omgeven met lage dijken. Het water in deze beken was pikzwart. Er was geen plantaardig of dierlijk leven in het water te bekennen behalve ratten en *vers de vase*.¹

Ik dacht aanvankelijk dat dat de normale toestand van beken was. Toen ik als zes- of zevenjarige eens met familieleden op pad was in het "Brook" achter de "Bagger" zag ik daar een beekje zonder dijken met helder water en visjes. Dat had ik nog nooit gezien. Toen ik kon lezen, ontdekte ik dat een normale beek anders was dan "onze" beken.

In vorenvermeld artikel schrijft Evert Zits dat er nog geen milieuactivisten waren. Dat verdient naar mijn mening enige nuancering.² In dit artikel zal ik aandacht besteden aan een vorm van verzet tegen die beekvervuiling en de roep om schadevergoeding.

De bekendelta

Het gebied tussen Nieuwstadt, Susteren, Dieteren, Oud-Roosteren en het (verdwenen) gehucht Gebroek met daartussen in Baakhoven kan als een kleine delta beschouwd worden. Deze delta wordt gevormd door een drietal beken die samenvloeien op een plek, iets ten zuiden van Oud-Roosteren: de Geleenbeek, de Rode Beek en de Vloedgraaf.

De Geleenbeek ontspringt in Benzenrade, een buurtschap in de gemeente Heerlen. De Rode Beek heeft twee bovenlopen, een ontspringt bij Siepenbusch in de gemeente Übach-Palenberg in Duitsland, en een in de Brunsummerheide. De Vloedgraaf is een gegraven watergang vanaf Millen.³ De beken voerden tot het eind van de 19de eeuw schoon water aan. Dit diende onder meer als drinkwater voor het vee en andere dieren. Ook werd het gebruikt voor het wassen van kleren.

Bij hevige regenval traden deze beken wel eens buiten hun oevers.⁴ Langs de oevers lagen meestal weilanden zodat de gevolgen daarvan beperkt waren. De overstromingen van de Maas hadden ernstiger gevolgen voor de bewoners van de bekendelta maar deze vallen buiten het bestek van dit artikel.⁵

Kaartje met Geleenbeek, Vloedgraaf en Rode Beek met plek, aangegeven met (rode) punt, van samenvloeiing, in 1925. Bron: Kadaster Apeldoorn

Verontreiniging van de beken

De situatie van de beken veranderde in het begin van de 20ste eeuw dramatisch door de opkomst van de mijnen. In 1899 werd de particuliere mijn Oranje Nassau I te Terwinselen geopend. In de daaropvolgende jaren werden de Oranje Nassau II in 1904 te Heerlen, de Oranje Nassau III in 1914 te Heerlerheide en de Oranje Nassau IV in 1928 te Heksenberg in exploitatie genomen. Op grond van de Mijnwet van 24 juni 1901 verkreeg de Staat een exclusieve concessie voor kolenwinning in Zuid-Limburg, voor zover nog niet aan particuliere ondernemingen concessies waren verleend. Dat leidde tot het in exploitatie nemen van de staatsmijnen Wilhelmina in 1906 te Terwinselen, Emma in 1911 te Treebeek, Hendrik in 1915 te Brunssum en Maurits in 1926 te Geleen.

De exploitatie van de mijnen had grote gevolgen voor onder meer de werkgelegenheid, het landschap en de bevolkingstoename, niet alleen in de mijnstreek maar ook in de wijde omgeving. De kolenwinning had ook gevolgen voor de beken - en wel in negatieve zin - die vanuit het mijngebied noordwaarts richting de bekendelta stroomden, en voor de daar wonende bevolking. De beken werden

PUZZEL

Effe Raoje deil 34

Annie Schreuders-Derks

1. Hóndjsremmel

1. Sjteck veur eine hóndj te temme
2. Sjeldjnaam
3. Menkeshóndj

2. Durkop

1. Saort kopsjpan
2. Sjtiefkop
3. Veurste paerd in ein veersjpan

3. Zieëlehuuske

1. Biechsjoel
2. Móndj
3. Klein kapelke

4. Waemeske

1. Liefke
2. Saort kever
3. Verlaege kiendje

5. Kraaktuut

1. Proppesjeter
2. Broen papiere sókkertuut
3. Claxon

6. Kiekoet

1. Nachwach
2. Verrekieker
3. Etalaasj

7. Luipsjoar

1. Luipsje hóndj
2. Oaróntsjaeking
3. Sjtiekemerd

8. Biemösj

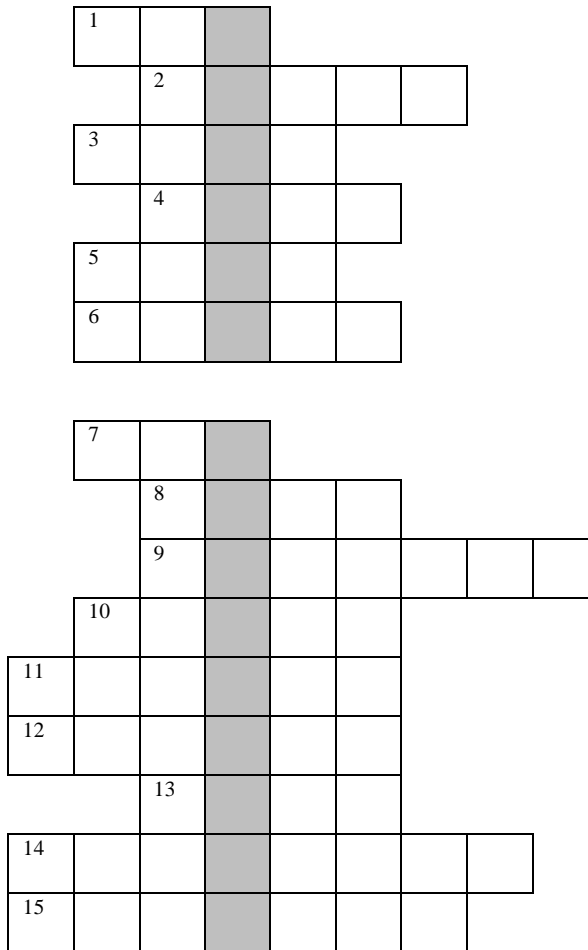
1. Bezige vrouw
2. Koolmees
3. Wëspevenger

9. Käärboom

1. Boum dae neet gekap moog waere
2. 't Bèste van get
3. Groate käärmeister

Puzzel 2: Oet Zösterse leedjes, names 't besjtuur

1. Es doe in Zösterse gebaore bös, höbste sjoal zat
2. Dao zoot d'n twieëling op
3. En toch op 't Raodhoesplein
4. Dae maakde 'ne pratsj in Väärth
5. In daen druim woor 't allang eweg
6. Dao moos doe d'r väöl van schrieve
7. Hae woor keuning
8. Det zeen de Limburgse nachte
9. Mit paerd en kerke haolde hae dit op.
10. Dit maedje brach 't muulke trök
11. Weer heuërden 't ieëwenauwd verhaol es ....
12. Det plaetske in 't Limburgs ...
13. 't Fantaziekie: Wo zoewe ouch de maedjes wone
14. Nao det landj gaon weer.
15. Doe allein, ich allein, same op de kirmes

AW FOTO'S

Mathieu van Thoor, steenhouwer en kunstenaar, ca. 1950

Woningen, schuren en stallen in laatste restanten abdij gebouwd door Bernard Schulpen. Twee dochters bewoonden deze aanvankelijk vanaf ca. 1810. Opvallend is dat er nog maar één bakhuis staat.